

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

УДК 37.035.6

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-3605.24.1.3>

ВІКТОРІЯ ПЕРЕВОЗНІОК
ORCID ID: 0000-0001-9225-3459
viktoriaperevozniuk@gmail.com
кандидат педагогічних наук, доцент
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
вул. Університетська, 20, м. Кременчук

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ PLACE-BASED EDUCATION В УКРАЇНСЬКУ ОСВІТНЮ СИСТЕМУ: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Актуальність статті зумовлена важливістю осмислення досвіду педагогічного підходу Place-based Education, який має значний потенціал для зміцнення зв'язків між школами й територіальними громадами, посилення громадянського та національно-патріотичного виховання, вивчення історії, традицій і культурної специфіки рідного краю, формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища, налагодження соціальних зв'язків, зокрема міжгенераційних. У статті розглядаються історія становлення та розвитку педагогічного підходу, його наукове осмислення й формування терміносистеми, зокрема визначення в науковому дискурсі назви напрямку. Мета статті полягає в аналізі англійської термінології та українських відповідників для пошуку тотожного українського варіанта назви педагогічного підходу Place-based Education. Мета пов'язана з важливістю термінологічно грамотного називання цього феномену в українському науковому дискурсі. Реалізація мети досягається завдяки загальнотеоретичним і спеціальним методам, наприклад описовому, компаративному та методу семантичного аналізу. З метою визначення найбільш вдалого українського терміна для позначення педагогічного підходу Place-based Education було проаналізовано досвід громадсько-орієнтованої освіти та громадсько-активних шкіл як близьких за спрямованістю і засадничими принципами. До основних результатів дослідження належать узагальнення історії визначення назви підходу Place-based Education в англійському науковому дискурсі та пропозиції щодо українського терміна.

Ключові слова: педагогічний підхід Place-based Education, термінологія, науковий дискурс, український варіант назви педагогічного підходу.

VICTORIA PEREVOZNIUK
PhD in Pedagogy, Associated Professor
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University
20 Universytetska St., Kremenchuk

IMPLEMENTATION OF THE PEDAGOGICAL APPROACH “PLACE-BASED EDUCATION” IN THE UKRAINIAN EDUCATIONAL SYSTEM: TERMINOLOGICAL ASPECT

The relevance of the article is determined by the importance of understanding the experience of the “Place-based Education” pedagogical approach, which has significant potential for actualizing connections between schools and territorial communities, strengthening civic and national-patriotic education, studying the history, traditions and cultural specifics of the native land, forming an ecological consciousness and a responsible attitude towards the environment, establishment of social connections, in particular, intergenerational ones. Also, the “Place-based Education” approach is distinguished by its focus on practical activities, the wide application of the project method of education. The article examines the history of the formation and development of the pedagogical approach, its scientific understanding and the formation of the terminology, in particular, the definition of the name of the field in the scientific discourse. The pedagogical approach “Place-based Education” emerged at the turn of the millennium as a response to the challenges of globalization

and the establishment of a consumer society. The only agreed term for the name of the approach in the English-language scientific discourse did not appear immediately, but now "Place-based Education" is generally accepted. The purpose of the article is to analyze English terminology and Ukrainian equivalents in order to find an adequate Ukrainian version of the name of the pedagogical approach "Place-based Education". The goal is related to the importance of terminologically competent naming of this approach in the Ukrainian scientific discourse. The realization of the research goal is achieved thanks to general theoretical and special methods, in particular, descriptive, comparative and semantic analysis methods. In order to determine the most successful Ukrainian term to denote the pedagogical approach "Place-based Education", the experience of community-oriented education and community-active schools as close in focus and basic principles was analyzed. The main results of the study include the generalization of the history of the definition of the name of the "Place-based Education" approach in the English-language scientific discourse and proposals regarding the Ukrainian term in order to eliminate possible terminological discrepancies.

Key words: "Place-based Education" pedagogical approach, terminology, scientific discourse, Ukrainian version of the pedagogical approach name.

Динамічні перетворення в освітній галузі України, зумовлені її входженням до світової та усвідомленням нових викликів, актуалізують необхідність звернення до зарубіжної педагогічної інноватики, яка довела свою ефективність і перевірена практикою.

Актуальність статті зумовлена важливістю осмислення досвіду педагогічного підходу Place-based Education, який має значний потенціал для зміцнення зв'язків між школами й територіальними громадами, посилення громадянського та національно-патріотичного виховання, вивчення історії, традицій і культурної специфіки рідного краю, формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища, налагодження соціальних зв'язків, зокрема міжгенераційних. У статті розглядаються історія становлення та розвитку педагогічного підходу, його наукове осмислення й формування терміносистеми, зокрема визначення в науковому дискурсі назви напряму. В українській освітології ще не сформовано остаточно термінологічний апарат цього педагогічного підходу. Новизна дослідження полягає в тому, що на основі узагальнення історії визначення назви підходу Place-based Education в англійському науковому дискурсі запропоновано український термін.

Мета статті пов'язана з важливістю термінологічно грамотного називання цього феномену в українському науковому дискурсі та передбачає розв'язання таких наукових задач, як аналіз англійської термінології та українських відповідників і пошук тотожного українського варіанта назви педагогічного підходу Place-based Education.

Реалізація мети досягається завдяки комплексу загальнотеоретичних і спеціальних методів, зокрема описовому, компаративному та методу семантичного аналізу.

Теоретичною основою дослідження слугували праці зарубіжних науковців, присвячені теорії, історії та практиці застосування педагогічного підходу Place-based Education (С. Бімс (Beames) [6], Д. Грюневальд (Gruenewald) [7], Г. Менніон і К. Еді (Mannion & Adey) [8], Г. Сміт і Д. Собель (Smith & Sobel) [9–12], Б. Вотчю і М. Браун (Wattchow & Brown) [13], Г. Веббер, Дж. Мак-Віті, Д. Міллер і Л. Хельстен (Webber, McVittie, Miller, Hellsten) [14], Р. Вільямс (Williams) [15]). Міркуючи про теоретичні підходи до Place-based Education у зарубіжній педагогіці, ми спиралися на наші попередні дослідження [2]. Для розмежування педагогічного підходу Place-based Education і громадсько орієнтованої освіти було залучено наукові розвідки Н. Софій і М. Ворон [5], Л. Попович [3; 4]. Грунтовний аналіз сучасних тенденцій розвитку педагогічної терміносистеми української мови надано в розвідці Н. Лазаренко і Н. Іваницької [1], які акцентують увагу на потребі у створенні нового термінологічного тезауруса на матеріалі педагогічних текстів [1, с. 9].

Підхід Place-based Education (далі – РВЕ) активно розвивається у світовій педагогіці від початку нового тисячоліття. Навчальні програми, побудовані на його основі, реалізуються на всіх континентах і в усіх ланках освіти – від дошкільної до вищої.

Підґрунтям для становлення підходу, як зазначає С. Бімс (Beames) [6], став розвиток наприкінці ХХ ст. екопсихології та екологічної освіти, зумовлений усвідомленням глобальної екологічної кризи. Ближче до кінця тисячоліття П. Теобальд запропонував навчання, орієнтоване на запити громади, а Ф. Трейна і С. Д. Хілл обґрунтували необхідність запровадження «біорегіональної освіти» [6].

Засновниками педагогічного підходу РВЕ вважаються Д. Грюневальд, Г. Сміт і Д. Собель. Саме вони сформулювали концепцію і засадничі принципи нового освітнього напряму, довели його переваги у світі, що швидко глобалізується [7; 10–2]. Б. Вотчю і М. Браун (Wattchow & Brown) [13] зазначають, що виникнення РВЕ є реакцією на стурбованість кумулятивними ефектами сучасності на нашу здатність поважати й піклуватися про місця, які ми називаємо домом [13, с. 51].

Підхід РВЕ побудований на усвідомленні взаємодії між землею, людьми та більш широкими екосистемами, він, за висловом С. Бімса, передбачає «чутливість до місця» і «відповідальність за місце» [6, с. 29]. РВЕ сфокусований на навколишньому середовищі. Навчання відбувається в місцевому середовищі, за умов взаємодії з локальною спільнотою, уваги до традиції і культури місця.

Навчання за принципами РВЕ зосереджується на навколишньому та місцевому середовищах, занурює учнів у місцеву спадщину, культуру, навколишній світ, природу, можливості та досвід. Спільнота стає «класною кімнатою», оскільки студенти дізнаються більше про локальні проблеми й навчаються в місцевих експертів. Завдяки цьому досвіду студенти пропонують рішення, які можуть застосовуватись на глобальному рівні [9].

Підхід РВЕ спрямований на досягнення комплексних завдань та дає змогу досягти таких цілей:

- підвищує мотивацію до навчання, що позитивно впливає на успішність;
- налагоджує міцні зв'язки між місцевими соціальними й екологічними організаціями та їхніми представниками у школах і спільнотах, що допомагає покращити якість життя й економічну життєздатність;

- сприяє формуванню екологічної свідомості, що впливає на збереження якості місцевого довкілля.

Навчання за РВЕ побудовано на таких принципах [9]:

- навчання зосереджено на темах, системах і змісті, характерних переважно для місцевості, де проживають учні;

- навчання передбачає партнерські відносини з місцевими організаціями, підприємствами й органами місцевого самоврядування;

- навчання має міждисциплінарний характер;

- навчання засноване на любові до свого краю, його культури і традицій;

- навчання сприяє усвідомленню регіональних і глобальних проблем [9].

Сучасна назва педагогічного підходу РВЕ сформувалася не відразу, спочатку вона варіювалася залежно від думки певного дослідника (табл. 1).

Таблиця 1

Англомовні варіанти назви педагогічного підходу РВЕ

№	Назва та буквальний переклад українською мовою	Автор, рік
1	Pedagogy of place (педагогіка місця)	Д. Грюневальд (2003), Б. Вотчоу, М. Браун (2011)
2	Place- and community-based Education (освіта, яка базується на зв'язку з місцевістю та громадою)	Дж. Сміт, Д. Собель (2010)
3	Place-based Education (освіта, яка базується на зв'язку з місцевістю)	Р. Вільямс (2010), Г. Менніон, К. Еді (2011), С. Бімс (2015) та інші

Зараз в англомовному педагогічному дискурсі назва підходу Place-based Education і абревіатура РВЕ є усталеними.

Якщо для терміна *Pedagogy of place* український відповідник підібрати відносно нескладно, то переклад *Place-based Education* викликає труднощі. В українській педагогічній науці поки ще немає усталеного терміна на позначення цього педагогічного підходу. Аналіз спеціальної довідникової літератури останнього десятиліття, а саме: «Короткого словника актуальних педагогічних термінів» (Н. Флегонтова, 2013 р.), термінологічного словника «Інноваційна діяльність вчителя» (О. Огієнко, Т. Калюжна, Л. Мільто, Ю. Радченко, Ю. Красильник, К. Котун, 2016 р.), «Словника педагогічних та психологічних термінів» (Н. Несторук, 2019 р.), «Словника термінів і понять сучасної освіти» (Л. Михайлова, 2020 р.), «Словника термінів з педагогіки» (Т. Яцик, В. Степанюк, 2022 р.) – засвідчив відсутність згадування про РВЕ. Це закономірно, адже цей педагогічний підхід виник відносно недавно, а його наукове осмислення лише починається.

Відсутність словникової фіксації викликає певні складнощі, адже очевидним є той факт, що для успішної імплементації педагогічного підходу РВЕ в українську освіту та дослідження цього процесу потрібно мати український термін. Також важливо, щоб він відповідав певним критеріям: чітко передавав сутність феномену; не перетинався з іншими, уже існуючими в педагогічному дискурсі термінами; був зручним у використанні (передусім відповідав вимогам мовної економії).

Відповідність першому критерію (точність передачі сутності) ускладнюється, адже в українській мові англійське *place* означає і *місце*, і *місцевість*. Однак є можливість використати інтернаціоналізм *локальний* у значенні місцевий. Проблеми викликає також переклад *based*, адже в педагогічному дискурсі нам вдалося знайти лише один термін *школобазований менеджмент* (*school-based management*), у якому використовується як частина слова дієприкметник *базований* зі значенням локалізації. Більш звичними є терміни, які створені за допомогою дієприкметників *центрований* і *орієнтований* (наприклад, *особистісно орієнтований*, *дитиноцентрований* тощо), які передають ідейну спрямованість і ціннісну систему певного педагогічного підходу.

Звернемо увагу на можливі перетини з уже існуючими термінами. В українській педагогічній науці використовується термін «громадсько орієнтована освіта» на позначення напрямку *Social-oriented Education*, який виник у США в 30-х роках минулого століття. Як зазначають Н. Софій і М. Ворон, які досліджували історію виникнення та становлення громадсько орієнтованої освіти, в основу напрямку покладено ідею, що приміщення шкіл у разі потреби «можна використовувати двадцять чотири години на добу, приносячи користь кожному мешканцю громади» [5, с. 33]. 1966 року в США була заснована Національна асоціація громадсько орієнтованої освіти. Філософія таких шкіл «ґрунтується на демократичному ідеалі поваги до кожної людини та її прав на участь у справах громади, що стосуються загального добра. Програма має на меті досягнення активної участі всіх і вирішення проблем, які існують у спільноті» [5, с. 34]. Громадсько орієнтована освіта створює умови для освіти впродовж життя для людей усіх вікових категорій, залучає ресурси громади, батьків і мешканців до діяльності школи. До принципів громадсько орієнтованої освіти належать: самовизначення, самопомога, формування лідерства, наближеність до місця проживання, об'єднана сфера послуг, максимальне використання ресурсів, причетність, відповідальність, послідовність і безперервність освіти [5, с. 34].

Н. Софій і М. Ворон визначають громадсько орієнтовану освіту як підхід до розвитку громади та людських ресурсів, «процес, який збирає разом усіх мешканців громади з метою виявлення потреб громади та її ресурсів, поєднуючи їх так, щоб це дозволило підвищити якість життя у громаді. Вона розраховане на різні вікові групи та має на меті не лише перепідготовку працюючих, але й соціальне залучення маргінальних груп населення: безробітних, людей похилого віку, інвалідів» [5, с. 34].

У межах концепції громадсько орієнтованої освіти існує поняття «громадсько-активна школа», описане Л. Попович [3; 4]. Згідно з її дефініцією, «громадсько-активна школа – це навчальний заклад, який ставить за мету не тільки надання якісних освітніх послуг учням, але й прагне до широкого залучення наявних ресурсів місцевої громади, залучення батьків та жителів територіальної громади до вирішення соціально-культурних, організаційно-виховних, управлінських проблем, які постають перед школою, громадою, країною, ГАШ є навчальним закладом, який стратегічно зорієнтований на розвиток громадянського суспільства» [3, с. 256].

Громадсько орієнтована освіта і РВЕ мають спільні риси – активну взаємодію школи і громади, залучення учнів до її проблем, однак між ними є суттєва різниця: РВЕ спрямована на малу батьківщину як сукупність природи, ландшафту і людей, за цього підходу класом стає все навколишнє середовище, тоді як громадсько орієнтована освіта спрямована на соціум, школа відкриває двері класу для місцевої спільноти.

Критерій зручності користування терміном (відповідність вимогам мовної економії) полягає в тому, щоб термін не перетворювався на громіздку конструкцію з приєднаними і підрядними реченнями.

У табл. 2 наведено низку гіпотетично можливих варіантів українських термінів на позначення РВЕ та аналіз їхньої відповідності визначеним вище критеріям.

Перші три варіанти не відповідають вимогам мовної економії, крім того, варіант *освіта, орієнтована на територіальну громаду* може стати причиною плутанини, адже в педагогічному дискурсі вже існує термін *громадсько орієнтована освіта*.

Варіанти *локально прив'язана освіта*, *локалізована освіта* і *локально базована освіта* не відповідають критерію точності передачі сутності. Перший із них – через багатозначність дієслова *прив'язувати*, у якому основне значення викликає небажані асоціації, другий – через наявність негативних конотацій, адже *локалізувати* означає «не допускати поширення чого-небудь», у третьому випадку (*локально базована освіта*) можна назвати відразу дві причини: по-перше, *базований* разом із *локально* створюють суто просторові асоціації, по-друге, формант *базований*, як уже зазначалося вище, не є поширеним у педагогічному дискурсі та взагалі в гуманітаристиці (його використовують у галузі точних наук і техніки).

Варіанти передачі терміна PBE українською мовою

Варіант перекладу	Точність передачі сутності підходу	Відсутність перетинів з наявними термінами	Відповідність вимогам мовної економії
Освіта, основана на зв'язку з місцевістю	+	+	–
Освіта на основі місця	+	+	–
Освіта, орієнтована на територіальну громаду	+	– (перетинається з терміном «громадсько орієнтована освіта»)	–
Локально прив'язана освіта	–	+	+
Локалізована освіта	–	+	+
Локально базована освіта	–	+	+
Локально центрована освіта	+	+	+
Локально орієнтована освіта	+	+	+

Залишаються два варіанти, які, на наш погляд, відповідають усім трьом критеріям: *локально центрована освіта* і *локально орієнтована освіта*. Особисто нам більше імponує другий, але уведення конкретного терміна в науковий обіг потребує обговорення з метою досягнення консенсусу.

Таким чином, педагогічний підхід Place-based Education, який виник на помежів'ї тисячоліть як відповідь на нові виклики (передусім глобалізацію та екологічну кризу), довів у зарубіжних освітніх практиках свою ефективність. Його широко використовують у світі, і, на нашу думку, цей інноваційний підхід може бути корисним для сучасної української освіти. В умовах війни і спричинених нею демографічних, культурних, екологічних та інших кризових явищ виховання свідомого й відповідального ставлення до місця, у якому живуть учні, є одним із першочергових завдань освіти.

Для успішного впровадження педагогічного підходу та наукового осмислення результатів важливо визначитися з термінологічним апаратом, насамперед із назвою на пряму українською мовою, адже використання в наукових текстах англійської аббревіатури значно ускладнює розуміння.

Аналіз можливих варіантів українського відповідника на позначення терміна Place-based Education за критеріями точності передачі сутності підходу, відсутності перетинів з наявними термінами та відповідності вимогам мовної економії дав змогу запропонувати термін *локально орієнтована освіта* як найбільш вдалий.

Перспективи використання результатів дослідження вбачаємо в подальшому дослідженні досвіду локально орієнтованої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Лазаренко Н., Іваницька Н. Терміни в сучасній педагогічній науці. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. № 51. С. 5–10.
- Перевознюк В. Теоретичні підходи до Place-based Education у зарубіжній педагогіці. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 1. С. 312–320.
- Попович Л. Громадсько-активна школа як активна соціально-педагогічна система. *Ресурсноорієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. Полтава : АКУП ПДАА, 2017. С. 256–260.
- Попович Л. М. Упровадження досвіду громадсько-активних шкіл. *Stav, problemy a perspektivy pedagogickeno studia a socialneg hrace*. Vysoka skola Danubius Fakulta socialnych studii, Sladkovicovo, Slovenska republika. 2016. С. 232–235.
- Софій Н. З., Ворон М. В. Філософія громадсько орієнтованої освіти. *Післядипломна освіта в Україні*. 2006. № 9. С. 33–35.
- Beames S. Place-Based Education: A Reconnaissance of the Literature. *The Ontario journal of outdoor education*. 2015. Vol. 28 (1). P. 27–30.
- Gruenewald D. The best of both worlds: A critical pedagogy of place. *Educational Researcher*. 2003. Vol. 32 (3). P. 3–12.
- Mannion G., Adey C. Place-Based Education Is an Intergenerational Practice. *Children, Youth and Environments*. 2011. Vol. 21. Iss. 1. P. 35–58. URL: https://www.researchgate.net/publication/259751092_Place-Based_Education_Is_an_Intergenerational_Practice.

9. Place-based Learning: Case Studies. Dimensions. May/June 2016, Fort Collins Museum of Discovery. URL: <https://www.astc.org/astc-dimensions/place-based-learning-case-studies/>.
10. Smith G. Place-based education: Learning to be where we are. *Phi Delta Kappan*. 2002. Vol. 83. P. 584–594.
11. Smith G., Sobel D. Place- and community-based education in schools. New York: Routledge, 2010.
12. Sobel D. Place-based education: Connecting classrooms & communities. Great Barrington, Mass.: Orion Society, 2004.
13. Wattachow B., Brown M. A pedagogy of place: Outdoor education for a changing world. Clayton, Australia: Monash University, 2011.
14. Webber G., McVittie J., Miller D., Hellsten L. The Terrain of Place-Based Education: A Primer for Teacher Education in Canada. *Brock Education Journal*. 2021. Vol. 30. Iss. 1. P. 10–29.
15. Williams R. C. Place-Based Education: What is Its Place in the Social Studies Classroom? *The Social Studies*. 2010. Vol. 101. P. 185–188.

REFERENCES

1. Lazarenko, N., & Ivanytska, N. (2022). Terminy v suchasni pedahohichni nautsi [Terms in modern pedagogical science]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 51. P. 5–10 [in Ukrainian].
2. Perevozniuk, V. (2022). Teoretychni pidkhody do Place-based Education u zarubizhni pedahohitsi [Theoretical approaches to “Place-based Education” in foreign pedagogy]. *Naukovi zapysky BDPU. Serii: Pedahohichni nauky*. Iss. 1. P. 312–320 [in Ukrainian].
3. Popovych, L. (2017). Hromadsko-aktyvna shkola yak aktyvna sotsialno-pedahohichna systema [Socially active school as an active socio-pedagogical system]. *Resursnooriientovane navchannia v “3D”: dostupnist, dialoh, dynamika: Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii / ukl. N.V. Kononets, V.O. Baliuk*. Poltava: AKUP PDAA, P. 256–260 [in Ukrainian].
4. Popovych, L.M. (2016). Uprovadzhenia dosvidu hromadsko-aktyvnykh shkil [Implementation of the experience of socially active schools]. *Stav, problemy a perspektivy pedagogickeno studia a socialneg hrace. Vysoka skola Danubius Fakulta socialnych studii, Sladkovicovo, Slovenska republika*. P. 232–235 [in Ukrainian].
5. Sofii, N.Z., & Voron, M.V. (2006). Filosofiia hromadsko-oriientovanoi osvity [Philosophy of social-oriented education]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini*. No 9. P. 33–35 [in Ukrainian].
6. Beames, S. (2015). Place-Based Education: A Reconnaissance of the Literature. *The Ontario journal of outdoor education*. Vol. 28 (1). P. 27–30.
7. Gruenewald, D. (2003). The best of both worlds: A critical pedagogy of place. *Educational Researcher*. Vol. 32 (3). P. 3–12.
8. Mannion, G., Adey, C. (2011). Place-Based Education Is an Intergenerational Practice. *Children, Youth and Environments*. Vol. 21. Iss. 1. P. 35–58. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/259751092_Place-Based_Education_Is_an_Intergenerational_Practice.
9. Place-based Learning: Case Studies. Dimensions (May/June 2016). Fort Collins Museum of Discovery. Retrieved from: <https://www.astc.org/astc-dimensions/place-based-learning-case-studies/>.
10. Smith, G. (2002). Place-based education: Learning to be where we are. *Phi Delta Kappan*. Vol. 83. P. 584–594.
11. Smith, G., & Sobel, D. (2010). Place- and community-based education in schools. New York: Routledge.
12. Sobel, D. (2004). Place-based education: Connecting classrooms & communities. Great Barrington, Mass.: Orion Society.
13. Wattachow, B., & Brown, M. (2011). A pedagogy of place: Outdoor education for a changing world. Clayton, Australia: Monash University.
14. Webber, G., McVittie, J., Miller, D., & Hellsten, L. (2021). The Terrain of Place-Based Education: A Primer for Teacher Education in Canada. *Brock Education Journal*. Vol. 30. Iss. 1. P. 10–29.
15. Williams, R.C. (2010). Place-Based Education: What is Its Place in the Social Studies Classroom? *The Social Studies*. Vol. 101. P. 185–188.